

Existuje lepší cesta?

Autor: Mgr. Ivana Lanštiak

SOU

**„Usilovat o osobní blaho bez ohledu
na blaho celku je neudržitelné.“**

J. A. Komenský

Hlavní myšlenka

Práce je pro člověka zdrojem obživy. Jako zdroj příjmů ji jedinec vykonává buď jako zaměstnanec, nebo podnikatel. Obě tyto formy jsou cenné a v obou případech je třeba pracovat kvalitně. Obě formy práce nám přinesou osobní užitek. Jde zároveň o to, abychom svojí prací přinesli užitek také společnosti.

Anotace

Tato lekce navazuje na lekci *Smysluplnost mé práce*, můžete ji ale využít i samostatně. Je zvláště vhodná pro žáky končících ročníků SOU, kdy už jejich životy směřují do pracovního procesu.

Během lekce jsou žáci vybízeni k poznávání vlastních postojů, které se týkají jak zaměstnanecké, tak podnikatelské formy práce. Jsou vedeni k tomu, aby si vážili obou těchto variant a vnímali je jako rovnocenné alternativy, které je možno během života střídat. Každý žák bude mít možnost uvědomit si, která z těchto variant je pro něj osobně v této etapě jeho života perspektivní. Žáci jsou vyzýváni k tomu, aby viděli přínos obou forem práce pro společnost jako celek.

Cíle lekce

Co bude žák na konci lekce vědět:

- Že zaměstnání a podnikání jsou dvě rovnocenné varianty.
- Jaký přístup k práci je potřeba pro dobrý výsledek bez ohledu na to, jestli jsme zaměstnanci či podnikatelé.

Co žák v lekci prožije / co si uvědomí:

- Kterou z variant, zda zaměstnání či podnikání, v současné chvíli preferuje.
- Že každá z těchto forem práce má své výhody i nevýhody.

K jakému jednání lekce zve/vede:

- K úctě k oběma formám práce.
- K hledání vlastní profesní cesty vzhledem ke svému pracovnímu snu.

1.	2.	3.	4.
Seznámení, úvodní motivace	Přístup k práci	Existuje lepší cesta?	Reflexe a závěr
 10 min	 21 min	 9 min	 5 min

Pomůcky

- dataprojektor a ozvučení
- prezentace
- PL Zaměstnání-podnikání
(1x do čtveřice, rozstříhané a zamíchané)
- PL Pětilístek_zaměstnání-podnikání
(1x pro každého žáka)
- pastelky nebo fixy

Vysvětlení piktogramů

Hlavní myšlenka

Prezentace

Společná práce

Anotace

Čas / Minutáž

Práce ve dvojici

Cíl

Pracovní list

Samostatná práce

Pomůcky

Video

Skupinová práce

Další zdroje

Práce ve trojicích

Doplňující informace

Uspořádání třídy do písmene U

Práce třídy kolem stolů

Práce v kruhu

Volný pohyb po třídě

Postup a metody

1**Seznámení,
úvodní motivace****10 min**

1. Seznámení, úvodní motivace (10 min)

Sokratovský rozhovor

Hodinu zahajte v kruhu.

Pokud jste lektor(ka), který/á třídu běžně neučí, krátce představte sebe i organizaci, kterou reprezentujete. Dohodněte si, jak se budete s žáky oslovovat. Dále se dohodněte na pravidlech spolupráce v průběhu lekce.

Lekci otevřete sérií otázek. Je důležitější, abyste nechali mluvit žáky a spíše vybírali otázky, které budou rozvíjet to, co žáci odpovídají. Není podstatné položit všechny otázky a není důležité na ně v tuto chvíli najít odpovědi. Cílem je pomoci žákům, aby začali přemýšlet o potřebě hodnoty vlastní práce, o jejím užitku pro druhé, o vlastní pracovitosti a poctivosti.

Ptejte se například:

- Jak by ses cítil v práci, kde se tvůj nadřízený nestará o výsledek tvé práce?
- Jak dlouho by se ti to líbilo?
- Co uděláš, až nedostaneš výplatu, protože firma nevydělává nebo nakonec zkrachuje?
- Jak by tě bavilo vyrábět něco, o co by nikdo nestál?
- Jak by to vypadalo, kdyby sis založil firmu, která vyrábí něco, co nikdo nechce, nabízí službu, o kterou nikdo nestojí?
- Jak by ses cítil, kdyby tvoje firma vyrobila něco, co nakonec ublíží lidem (včetně tebe a tvé rodiny)?
- Jak dlouho je udržitelné, abys o svou práci nedbal?
- ...

S otázkami pokračujte a rozvíjejte potud, pokud v žácích vyvolávají reakce a rozvíjejí jejich myšlení o způsobu vlastní práce, a to ať už v pozici zaměstnanců či majitelů firem. Vymezte si na tuto aktivitu 4-6 minut.

Metodická poznámka

Sokratovský dialog je forma práce, kdy pomocí otázek učitel rozvíjí tok myšlení žáků a tím je vede k přemýšlení o důsledcích jejich předchozích myšlenek. Otázkami jsou žáci vedeni k novému poznání či rozvoji již poznaného.

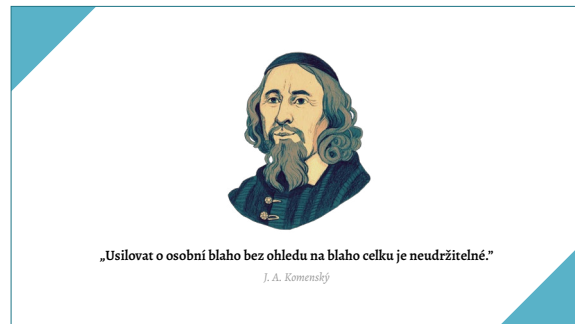
Učitel klade otázky otevřené, na které nemusí existovat tzv. „správná“ či „špatná“ odpověď. Nejde o správnost, jde o proces poznávání, zapojení přemýšlení a rozvoj úsudků žáků.

Učitel drží téma dialogu a zároveň otázkami rozvíjí myšlení žáků. Učitel musí tedy pečlivě sledovat odpověď každého žáka, aby ji každou další otázkou rozvíjel, tzn. aby otázkou vybídnul žáka k uvědomění si důsledků svého předchozího tvrzení. Ve svých odpovědích žáci vylučují své vlastní předchozí hypotézy a nahrazují je novými, lepšími.

Dále pokračujte slovy:

Dnes budeme přemýšlet o vašem profesním životě po dokončení studia. Čemu se profesně věnovat a dát tomu velkou část svého života, o tom přemýšlejí dospělí lidé již celá staletí. Co je nakonec bude naplňovat, co bude mít smysl a bude to užitečné také pro druhé lidi? Komenský si před pár set lety našel na tuto otázku tuto odpověď: „Usilovat o osobní blaho bez ohledu na blaho celku je neudržitelné“.

2

Přístup k práci

21 min

2.1 Kdy jsem v práci spokojený (10 min)

Práce s textem

Nyní se ptejte žáků:

- Proč se lidé - kromě vydělávání peněz – rádi věnují práci?
- Za jakých okolností by ses cítil ve svém povolání spokojený?

Nechte žáky krátce odpovědět (stačí 1 minuta).

Poté je rozdělte do čtyřčlenných týmů, například rozpočítáním.

Každé skupině rozdejte hromádku rozstříhaných a zamíchaných lístečků z **PL Zaměstnání – podnikání**. Předem žákům nesdělujte, o jaké dvě kategorie se jedná.

Žáky instruujte, aby si každý ve čtveřici vybral jinou barvu (fix nebo pastelku). Ve skupině budou společně pročitat jednotlivé ústřížky, které ukazují preference podmínek práce. Uslyší-li žák pracovní podmínku, která by se mu líbila (za které by se mu dobře pracovalo a cítil by se v práci spokojený), označ tento ústřížek čárkou svojí barvy. Na jednom lístečku samozřejmě může být více barev.

Na práci skupin vymezte 3-4 minuty.

Pracovní list: Zaměstnání – Podnikání

Tento pracovní list si vytváříte podle počtu žáků ve třídě a rozstříháte. Každá žetvinka dostane nejprve jednu sadu lístečků, nadpisy (Podnikání, Zaměstnání) vynesete. Až později během aktivity rozdáte nadpisy.

PODNIKÁNÍ	ZAMĚSTNÁNÍ
Pracovní dobu si určuji sám.	Mám dané, v kolik hodin v práci začínám a kdy koním. Povinná pauza na oběd je prima.
V době dovolené nemám příjem.	V době dovolené mám příjem jako jindy.
Nesu zodpovědnost za vše, co se ve firmě děje.	Jsem zodpovědný jen za to, co vyrobím. Nic víc a nic máš.
Nemám jasně rozděleny pracovní a volný čas. Často pracuji bez volného času doma.	Doma se práci nevěnuji.
Vše potřebné k práci, např. budovu, pracovní pomůcky, účteny atd. si zajistuji sám.	Vše potřebné k práci mi zajišťuje a spravuje ten, pro koho pracuji.
Někdo mi nezaručí zisk. Někdy mám zisk, někdy ztrátu.	Pracuji do výše svého platu určeného tabulkou.
Nesu riziko za své rozhodnutí bez toho, aby mě někdo kontroloval.	Mám možnost kariérového růstu.
Inspiruje mě nepřehlednost mé práce.	Vyhovuje mi pravidelnost a předvídatelnost mé pracovní činnosti.
Sám si určuji, čemu se budu věnovat, sám si hledám zákazníky i spolupracovníky.	Jsem spokojený, když znám přehled obsahů své práce, kterou mám vykonat.
Nechci mít nadřízeného, který aby mi zadával práci.	Jsem rád, když mi nadřízený řekne co, jak a do kdy mám udělat.

Po uplynutí času rozdejte do čtveřic oba chybějící nadpisy (Zaměstnání, Podnikání). Vysvětlete žákům, že zde máme směsici pracovních podmínek lidí, kteří pracují jako zaměstnanci nebo jako podnikatelé. Požádejte týmy, aby se pokusily ústřížky do těchto dvou kategorií roztřídit. Dejte jim na to zhruba 2 minuty. Po uplynutí času promítněte pro rychlou kontrolu správné řešení z prezentace.

PODNIKÁNÍ	ZAMĚSTNÁNÍ
Pracovní dobu si určuji sám.	Mám dané, v kolik hodin v práci začínám a kdy koním. Povinná pauza na oběd je prima.
V době dovolené nemám příjem.	V době dovolené mám příjem jako jindy.
Nesu zodpovědnost za vše, co se ve firmě děje.	Jsem zodpovědný jen za to, co vyrobím. Nic víc a nic máš.
Nemám jasně rozděleny pracovní a volný čas. Často pracuji bez volného času doma.	Doma se práci nevěnuji.
Vše potřebné k práci, např. budovu, pracovní pomůcky, účteny atd. si zajistuji sám.	Vše potřebné k práci mi zajišťuje a spravuje ten, pro koho pracuji.

PODNIKÁNÍ	ZAMĚSTNÁNÍ
Někdo mi nezaručí zisk. Někdy mám zisk, někdy ztrátu.	Pracuji do výše svého platu určeného tabulkou.
Nesu riziko za své rozhodnutí bez toho, aby mě někdo kontroloval.	Mám možnost kariérového růstu.
Inspiruje mě nepřehlednost mé práce.	Vyhovuje mi pravidelnost a předvídatelnost mé pracovní činnosti.
Sám si určuji, čemu se budu věnovat, sám si hledím zákazníky i spolupracovníky.	Jsem spokojený, když znám přehled obsahů své práce, kterou mám vykonat.
Nechci mít nadřízeného, který aby mi zadával práci.	Jsem rád, když mi nadřízený řekne co, jak a do kdy mám udělat.

Nyní si každý žák prohlédne, v které kategorii jeho barva nachází častěji. Požádejte žáky, aby se každý z nich ve skupině podělil o to, které z pracovních podmínek jsou mu nejbližší nebo pro něj nejvýznamnější, a také zdůvodnil proč. Tým má na sdílení maximálně čtyři minuty, tzn. 1 minuta pro každého žáka.

2.2 Kdy se práce daří (11 min)

Brainstorming, diskuse

Nyní požádejte žáky, aby se ze čtveřic rozdělili na dvojice. Vyzvěte, aby si připravili papír a pero, a instruujte:

Každá dvojice se nyní pokusí vymyslet co nejvíce způsobů přístupu k práci, o kterých si myslí, že jsou potřebné, ať už pracujeme kdekoliv, tedy ať už jsme zaměstnanci nebo podnikáme. Všechny nápady si zapište.

Metodická poznámka

Pokud to žáci potřebují, můžete jim uvést příklady: pracovat pravidelně/pravidelnost, být v práci včas, být pracovitý, být nápavitý, komunikovat s dalšími lidmi, udržet si pořádek apod.

Na práci dejte žákům 3 minuty.

Po uplynutí časového limitu požádejte dvojice, aby se spojily zpět do čtveřic a mezi sebou sdílely, k čemu došly. Zadejte instrukci:

Vyberte ze svého seznamu tři věci, které vám ve vztahu k práci připadají nejdůležitější. Je potřeba, abyste se shodli. Nesmíte mezi sebou hlasovat, nejde tady o to, aby většina převládala menšinu. Je potřeba dojít ke společnému závěru, budete potřebovat o věci s respektem k druhým vyjednávat a předkládat argumenty. Na výběr priorit budete mít 3 minuty.

Nakonec každý tým přečte tři věci, na kterých se dohodli. Výsledky zapisujte na tabuli, pokud se něco opakuje, udělejte pouze čárku.

Pak se žákům ptejte na proces domlouvání, například:

- Co vám pomohlo se nakonec dohodnout?
- Jak jste na to šli?
- Co bylo na tom náročné?
- Jak jste překážky v domlouvání překonali?

Na závěr můžete shrnout:

Naše pojetí toho, jaký přístup potřebujeme mít k práci, se bude v mnohém shodovat, ale může se někdy lišit. Teď jste si v praxi vyzkoušeli jednu vlastnost, kterou budete nejspíš potřebovat, ať budete pracovat kdekoliv, tedy schopnost se domluvit s ostatními, vyjít si vstříc či najít pro všechny přijatelný kompromis.

3

Existuje
lepší cesta?

9 min

3.1 Existuje lepší cesta? (9 min)

Práce s pracovním listem - Pětilístek

Rozdejte žákům **PL Pětilístek_zaměstnání-podnikání** a požádejte žáky, aby ho samostatně vyplnili. Na práci jim dejte zhruba čtyři minuty.

Pracovní list: Pětilístek zaměstnání-podnikání

Charakterizuj, jak vidíš ty ZAMĚSTNÁNÍ a PODNIKÁNÍ. Hleď o to, třeba se do nějakých správných odpovědí, ale v též vlastní postoj na věc. Postupuj podle usměrňujících otázek.

ZAMĚSTNÁNÍ

Jaké je zaměstnání? (napíš 2 příklady práce)

Co děláš/jak působíš zaměstnání? (napíš 3 slova)

O zaměstnání napiš větu o 4 slovech: (můžeš vynést slova)

Shrň zaměstnání 1 slovem:

PODNIKÁNÍ

Jaké je podnikání? (napíš 2 příklady práce)

Co děláš/jak působíš podnikání? (napíš 3 slova)

O podnikání napiš větu o 4 slovech: (můžeš vynést slova)

Shrň podnikání 1 slovem:

MOJE PRÁCE SNŮ

3.2 Práce snů (5 min)

Rozhovor

Pokud s žáky touto lekcí navazujete na lekci **Smysluplnost mé práce**, je možné se nyní vrátit k jejich pracovnímu snu, který si v lekci pojmenovali. Uvedte přemýšlené slovy:

V minulé lekci jste si na kartu (vlastovku) napsali svůj pracovní sen. Zkuste si ho znovu dát ve své mysli před oči, zapíšte si ho nyní znovu na PL pod pětilístkem.

Metodická poznámka

Pokud nenavazujete na předchozí lekci, vyzvěte žáky pouze k zapsání pracovního snu na pracovní list pod pětilístkem.

Po dopsání uveďte slovy:

Nyní budeme přemýšlet, která z cest - být zaměstnaný, nebo založit vlastní podnikání - by mohla být vhodnější k dosažení vašeho snu. Zkusíme si to promyslet na dvou příkladech společně. Třeba to může být inspirací k promýšlení cesty k vašim osobním snům.

Nyní společně modelujte, jak by dva konkrétní pracovní sny mohly vypadat s ohledem na výběr jedné z cest - zaměstnání nebo podnikání. Pokud již žáci v minulé hodině svoje sny zveřejnili, je možné vybrat jejich příklad, pokud ne, mohou ho sdělit nyní. Nebo k modelaci využijte těchto příkladů.

Můžete využít tento příklad:

Pokud chceš být jednou třeba cukrářkou, můžeš přemýšlet nad tím, jak na to půjdeš. Je rozdíl mezi tím, jestli se necháš zaměstnat v nějaké velkovýrobně, nebo zkusíš pracovat v nějaké opravdu dobré cukrárně, kde se naučíš nové postupy, nebo dokonce zkusíš stáž v zahraničí. Je také rozdíl mezi tím, jestli budeš podnikat jen z domova a péct například dorty na zakázku, nebo si otevřeš vlastní cukrárnu, nebo budeš dodávat zákusky do kaváren.

Ať už se rozhodneš jít cestou zaměstnankyně, nebo podnikatelky, můžeš přemýšlet nad tím, jaké budou tvoje první kroky k práci snů.

Metodická poznámka

U této modelace jde o to inspirovat žáky v přemýšlení, ne jim nabídnout řešení. Je proto vhodnější, aby tato modelace byla na příkladu, který není přímo z jejich oboru.

4

Reflexe a závěr (5 min)

Reflexe a závěr

5 min

Rozhovor

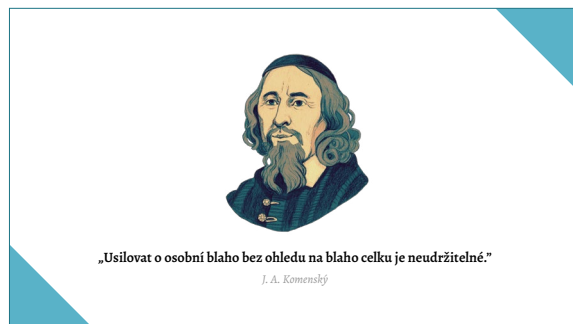
S žáky se rozlučte slovy vyjadřujícími povzbuzení do jejich životů, např.:

Být zaměstnancem, nebo podnikat? Možná dnešní lekce trochu přispěla k vyjasnění, ve které možnosti se jako osobnost cítíte lépe. Každá z těchto dvou cest je správná, možná. V životě je můžeme i střídat nebo vzájemně prolínat. Každá má své výhody a svá úskalí. Jedna z důležitých podmínek pro to, aby nás práce dlouhodobě těšila, je ale shodná pro obě cesty. Alespoň takto to tvrdil Komenský, když si vzpomeneme na jeho slova v úvodu lekce:

Promítněte citát Jana Amose Komenského:

Lekci uzavřete přáním:

Ať už v životě půjdete kteroukoli z těchto dvou cest, přeji vám, aby vás vždy těšila, vždy jste na ní našli smysl a užitek jak pro sebe, tak pro vaše okolí.

Zdroje

- HÁBL, Jan a David LOULA. *To nejlepší z Komenského Obecné porady o nápravě věcí lidských*. Vojnův Městec: České studny, 2019. ISBN 978-80-905574-6-8.

Zdroje prezentace

Zdroje grafiky

- Slide 01 – Jan Amos Komenský - Ester Kuchynková, projekt Komensky2020.cz (CC 4.0 BY-SA)
- Slide 02 – Pracovní list Podnikavost - Daniel Jurčo B.F.A., projekt Úcta k životu, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008255 (CC 4.0 BY-SA)

Prezentace

<https://docs.google.com/presentation/d/1yAPYID5PoFLKVtQILfE5NIZMYOuhgJS6JS96XEPAMOI/edit?usp=sharing>

Pracovní listy

<https://eu.uctakzivotu.cz/wp-content/uploads/2021/06/Podnikani-SOU-pracovni-listy-2-Elc.pdf>

Pracovní sešit pro žáka

<https://eu.uctakzivotu.cz/wp-content/uploads/2021/06/Podnikani-SOU-pracovni-sesit-pro-zaky-2.pdf>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu

Úcta k životu –
základ pro demokratickou kulturu

Registrační číslo projektu

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008255

Metodika

Existuje lepší cesta?

Cílová skupina

Střední odborné učiliště

Toto dílo podléhá licenci
Creative Commons 4.0 BY-SA

Autor

Mgr. Ivana Lanštiak

Odborní garanti

doc. PhDr. Jan Hábl, Ph.D.,
Mgr. Barbara Pospíšilová,
Mgr. Ráchel Tereza Bícová

Externí posuzovatelé

Mgr. Ondřej Šimik, Ph.D.,
Mgr. Taťána Göbelová, Ph.D.

Jazykové korektury

Mgr. Kateřina Coufalová

Ilustrace

Daniel Jurčo, BFA

Zlom a sazba

Daniel Jurčo, BFA